

# ***TLUMOČNICKÁ ETIKA A SPECIFIKA KOMUNITNÍHO TLUMOČENÍ***

**Prof. PhDr. Ivana Čeňková, CSc.**

**Mgr. Ing. Maria Molchan, PhD.**

**PhDr. Petra Mračková Vavroušová, PhD  
(Ústav translologie FF UK)**



# KOMUNITNÍ TLUMOČENÍ

---

- tlumočení sociální, tlumočení ve veřejných službách, tlumočení kulturní
- **komunitní tlumočník vs. sociální pracovník/kulturní mediátor!**
  - **KT: neutrální, zprostředkovává komunikaci**
  - **SP/KM: na straně klienta, často cizinec, odborník**
- komunikace mezi jedincem a určitou institucí
- každodenní život a potřeby jednotlivce ve společnosti, do níž se integruje
- rozdíl v kulturním a sociálním zázemí účastníků, úrovni dosaženého vzdělání
- podkategorie: institucionální prostředí (tlumočení ve zdravotnictví, ve školství, v oblasti sociálních služeb apod.), nebo příslušnost klientů k určité kulturní skupině (komunita neslyšících, přistěhovalci) vs. tlumočení soudní (jmenovaný soudní tlumočník)

# KOMUNITNÍ TLUMOČENÍ

---

- větší aktivita a vlastní iniciativa → vysvětlit rozdíly vyplývající z odlišnosti jejich kultur, zjednodušit cizinci složitý úřední jazyk instituce (úprava formy, nikoli obsahu sdělení – do toho tlumočnick zasahovat nesmí)
- tlumočnick-muž vs. tlumočnice-žena
- neprofesionální tlumočnicki: rodinní příslušníci, děti, přátelé a známí
- specializované kurzy, ne program či samostatná profese

# PROFESNÍ ETIKA

- Zásady profesní etiky konferenčního tlumočnicka (profesní organizace AIIC, ASKOT, JTP, KST ČR) neziskové organizace – komunitní tlumočení .
- Příprava na akci – materiály, terminologie, znalost problematiky a tématu
- Týmová práce, kolegiálna, vzájemná spolupráce
- Odpovědnost tlumočnicka
- Neutralita, nestrannost a profesionalita tlumočnicka
- Zásada mlčenlivosti a diskretnosti
- Přijímání a odmítání tlumočení
- Problematika chybování, opravování a faux pas ze strany klienta a ze strany tlumočnicka
- Umění přijmout kritiku a přiznat neznalost
- Tlumočnick x organizátor
- Celoživotní vzdělávání, zvyšování kvalifikace a specializace tlumočnicka
- Odpovídající odměna za kvalitně odvedené tlumočení

# PROFESNÍ ETIKA

---

- profesionální vystupování a respektování účastníků
- přesné a věrné tlumočení bez vynechávání, přidávání či pozměňování informací
- nestrannost a neutralita (tlumočnick se nemá přidávat na jednu ze stran ani vyjadřovat vlastní názory či radit; zároveň nemá řečníky přerušovat nebo přestávat tlumočit s výjimkou případů, kdy chce požádat o zopakování či objasnění, upozornit na to, že dochází k nedorozumění, ať z důvodu kulturních rozdílů nebo jiných, případně upozornit na nevyhovující podmínky pro tlumočení – špatná slyšitelnost, prostorové uspořádání apod.)
- zachování důvěrnosti informací, které se tlumočnick při tlumočení dozví
- pečlivá příprava na každé tlumočení a posouzení, zda je tlumočnick zakázku schopen odvést v odpovídající kvalitě; pokud překračuje jeho schopnosti a kvalifikaci, má ji odmítnout
- neustálý profesní rozvoj
- profesní solidarita a respektování kolegů

# ROLE TLUMOČNÍKA

- **D. Seleskovitchová:**  
„Jediným úkolem tlumočnicka je zajistit, aby posluchač ihned pochopil, o čem se hovoří...“
- **J. Holkovéová: *Role komunitního tlumočnicka//z hlediska očekávání účastníků tlumočnické komunikační situace***

Jak vypadá kvalitní tlumočení:

## Z pohledu tlumočnicka:

- pokud možno co nejpřesněji a nejúplněji tlumočit výroky obou stran a tlumočit v 1.osobě a zachovávat si odstup

## Z pohledu českého úředníka:

- tlumočnick by měl tlumočit pouze to, co skutečně říká klient
- nezkreslovat informace

## Z pohledu cizince:

- kvalitní tlumočení je takové, které mu přinese vyřešení jeho problému
- tlumočnick je pro něj osobou, které může důvěřovat, může cizinci navíc vysvětlit některé záležitosti, které pro něj nejsou z projevu mluvčího srozumitelné

# TLUMOČÍME V PRVNÍ OSOBĚ?

## Tlumočit v **PRVNÍ** osobě

- Vytváří zdání neviditelného, nestranného a neutrálního mediátora
- Snižuje riziko „překroucení“, manipulace
- Komunikace je přímější, přesnější, jasnější a kratší
- Ve většině zemí povinné v soudním tlumočení

## Kdy se od pravidla první osoby **odchýlit**?

- Nezkušení tlumočníci bez průpravy (považují 3. osobu za normu)
- Z důvodu obsahu výpovědi (psychiatrie)
- Kulturní důvody, strach z upoutání pozornosti
- Emotivní situace – strach, zlost, vulgárnosti
- Pro zpřehlednění situace (více účastníků)
- Tlumočení po telefonu

# TIPY PRO TLUMOČNÍKY

- Vyvarujte se vedení rozhovoru jen s jednou ze stran
- Neodpovídejte za klienta, ani když se jedná o jednoslovnou odpověď typu ano/ne nebo o vlastní jméno
- Nikdy nezmiňujte vlastní názor
- Před zahájením konverzace se tlumočnick představí a objasní svou roli

## Oční kontakt:

- účastníci komunikační situace by na sebe měli vidět
- nedívat se na tlumočnicka /platí pro klienta i úřednicka/
- dívat se na toho, na koho se má dívat i posluchač
- nedívat se na klienty, ale psát poznámky



# Děkujeme za pozornost!



Tento výstup vznikl za podpory Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Národního plánu obnovy v rámci projektu Transformace VŠ na UK (reg. č. NPO\_UK\_MSMT-16602/2022).

